

Poštovani članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Započinje Došašće ili Advent. To je vrijeme nade i radosnog iščekivanja Spasiteljeva dolaska kao i vrijeme pripreme za blagdan Božića. Svake nedjelje upalit ćemo po jednu svijeću na adventskom vijencu i tako simbolički prelaziti iz razdoblja mraka u razdoblje svjetlosti i nade. Neka je svima sretno i blagoslovljeno ovo milosno vrijeme Došašća!

Osvrt na minule događaje

U godini 175. rođendana najstarije hrvatske kulturne ustanove, Matice hrvatske, u utorak, 24. listopada 2017., dobili smo Odjel za hrvatsko glagoljaštvo. Novi Odjel pri Matici osnovan je s ciljem očuvanja, jačanja i širenja glagoljaških programa koje jednim dijelom već provodi Društvo prijatelja glagoljice. Na osnivačkoj Skupštini izabrano je rukovodstvo Odjela: pročelnica – Biserka Draganić, prof., odbornica: Slavica Dodig izv. prof. u miru i tajnica: Jelena Mičić, povjesničarka umjetnosti. Crticu o ovom značajnom događaju prvi je objavio časopis za književnost *Kvaka* na poveznici: <http://www.casopiskvaka.com.hr/search?q=odjel+za+hrvatsko+glagolja%C5%A1tvo>.

Istoga dana u emisiji *Dobro jutro, Hrvatska* objavljen je četverominutni prilog o našoj dragoj članici i poznatoj biblijskoj slikarici, gospođi Vjeri Reiser.

Faksimilno izdanje *Articvli oli Deili te prave stare vere kerszhanske* s transliteracijom predstavljeno je u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, dana 31. listopada 2017. godine, na samu obljetnicu reformacije. Na početku svečanosti okupljene su pozdravili glavna ravnateljica NSK, dr. sc. Tatijana Petrić i dekan Visokoga evanđeoskog teološkog učilišta u Osijeku, prof. dr. sc. Peter Kuzmić. Knjigu su predstavili prof. dr. sc. Mateo Žagar, urednik izdanja, akademikinja Anica Nazor, recenzentica izdanja, akademik Josip Bratulić i dr. sc. Stanko Jambreč. Knjiga je prvi put objavljena 1562. godine u glagoljskom i ćirilicnom izdanju i jedno je od najzanimljivijih djela protestantske tiskare u Urachu. Po svojoj se važnosti u kulturološkom i filološkom smislu *Artikuli* svrstavaju u najviši domet tadašnje

tiskarske produkcije. Nakladnički projekt objavljivanja faksimilnog izdanja glagoljskih *Artikula* dio je projekta *Hrvatska glagoljica* koji provodi NSK u Zagrebu, u suradnji s ustanovama poput Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Staroslavenskoga instituta i dr., kojima je svrha na jednom mjestu okupiti djela hrvatske glagoljske baštine u tiskanome i elektroničkome obliku.

Protestantizam je opći naziv za sva kršćanska vjerska učenja koja su se odijelila od katoličkoga nakon reformacije koju je 1517. godine započeo Martin Luther, objesivši 95 teza na vrata katedrale u Wittenbergu. U Urachu pored Tübingena utemeljena je hrvatska tiskara u kojoj su se od 1561. do 1564. tiskale protestantske knjige na tri jezika (hrvatskom, slovenskom i talijanskom) i na tri pisma (glagoljici, ćirilici i latinici). Na glagoljici je u tom razdoblju otisnuto trinaest, na ćirilici sedam i na latinici šest knjiga, u više od 25.000 primjeraka. Najvažniji pothvat uraške tiskare bio je pokušaj prijevoda Biblije na hrvatski jezik, koji je polučio djelomičan uspjeh. Na naslovnoj stranici *Glagoljaškog katekizma* koji je pripremio hrvatski glagoljaški svećenik Stipan Konzul iz Istre, a koji je tiskan u njemačkom gradu Tübingenu 1561. godine, izričekom stoji da je napisan *im crobatischer Sprache* (na hrvatskom jeziku).

Interliber je proslavio 40. obljetnicu održavanja. To je najveći književni događaj u Hrvatskoj i manifestacija koja služi promociji knjiga, pisaca, čitanja, znanosti i znanja te na jednom mjestu okuplja najznačajnije nakladnike i knjižare. Ove se godine u dva paviljona na Zagrebačkom velesajmu od 7. do 12. studenoga okupilo preko 300 izlagača iz 16 zemalja. Pozornost nam je privukao Konfucijev institut Sveučilišta u Zagrebu – sveučilišni centar za kineski jezik, kulturu i poslovanje i tri mlade gospođe na štandu koje su tintom ispisivale prekrasna kineska slova. Rado bismo vidjeli naše glagoljaše kako na idućem Interliberu na sličan način promoviraju staro hrvatsko pismo.

Od 6. do 8. studenoga na Sveučilištu u Zadru održan je 2. međunarodni simpozij *Digitalna humanistika: zamašnjak vidljivosti kulturne baštine*. (*Digital Humanities: Empowering Visibility of Croatian Cultural Heritage*). Simpozij je dio znanstvenih aktivnosti vezanih uz projekt *Digitalizacija, bibliografska obrada i istraživanje tekstova zadarsko-šibenskog područja iz razdoblja do kraja 19. st. pisanih glagoljicom, bosančicom i latinicom* čiji su organizatori Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Vestigia institut za istraživanje rukopisa sa Sveučilišta u Grazu, a provodi se uz financiranje Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Treća mjesečna tribina iz projekta *Hrvatska glagoljaška baština* u ovoj akademskoj godini održana je u srijedu 8. studenoga u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu. Gospođa Ljubica Štambuk, umirovljena profesorica matematike iz Rijeke, u suradnji s Hrvatskim vijećem Crne Gore održala je predavanje na temu *Tragovi glagoljice u Boki kotorskoj*. Predavačica nas je provela kroz tisućljetnu vezu Boke i glagoljice: od prvih slutnji o postojanju glagoljice koje su se iznjedrile spominjanjem Kotorske biskupije na Splitskim saborima 925. i 926. godine, sve do materijalnih dokaza i suvremenih izvora koji navode da se u Boki od davnina glagoljalo.

U četvrtak, 16. studenoga, u rodnoj kući Ivana Kozarca u Vinkovcima održan je znanstveni skup *Knjiški Krnjaš III*. Skup je (treću godinu zaredom) organizirala HAZU – Centar za znanstveni rad u Vinkovcima. Krnjaš je naziv za stari dio Vinkovaca u kojemu su živjeli velikani hrvatske književnosti. Jedan od njih bio je i Stjepan Đaković, javnosti uglavnom nepoznat svećenik, kulturni djelatnik i latinski pjesnik. Pisao je latinske prigodnice koje znanstvenici smatraju vrhunskim ostvarenjem, a pokojnicima je posvetio epitafe – kratke tekstove kojima im odaje počast. O liku i djelu Stjepana Đakovića govorilo se povodom 155. obljetnice njegova rođenja. Predsjednica Društva prijatelja glagoljice, Kristina Repar, prof., sudjelovala je na ovom skupu izlaganjem pod nazivom *Prilozi Stjepana Đakovića u časopisu „Sveta Cecilija“ – povodom 140. obljetnice izlaza časopisa za sakralnu glazbu (1877.–2017.)*. Budući da se bavio sakralnom glazbom te djelovao i kao glazbeni pedagog i dirigent, zasigurno je bio u doticaju s glagoljicom, što je podloga za daljnja istraživanja.

Navik on živi ki zgine pošteno – stih iz pjesme *Pozivanje na vojsku* Frana Krste Frankopana uklesan je glagoljicom u postolje velikog kamenog križa u Vukovaru, na ušću rijeke Vuke u Dunav. Sljedeće razmišljanje i fotografiju za ovaj broj *Novosti* poslala je Kristina Repar, rano ujutro 18. studenoga, na obljetnicu pada Vukovara:

Vukovar je poput Sigeta podnio žrtvu za Domovinu. Kao nekad protiv Turaka, prije 26 godina borili smo se protiv susjeda koje bi se teško moglo nazvati dobrima. Nikola Šubić Zrinski i Blago Zadro borili su se u gotovo istim okolnostima: odsječeni od ostatka Domovine, stisnuti u paklenom obruču mržnje i razaranja. No nisu pokleknuli, premda je neprijatelj pozivao na predaju i polaganje oružja. Ne! – usklknuli su i krenuli u završni juriš, znajući da im je posljednji. Posljednji, ali i prvi. Prvi koji je otvorio put oslobođenju, kidanju okova, gašenju požara mržnje. Siget i Vukovar početak su, a ne kraj. Zrinski i Zadro, čija prezimena počinju slovom Z – ZAUVIJEK su nas oslobodili. A mi smo zauvijek zahvalni za žrtvu koju su sa svojim suborcima prinijeli na oltaru Domovine. Zrinski i Zadro, zauvijek zajedno!

Samo edukacijom glagoljicu možemo spasiti od zaborava naslov je članka prof. Danijele Deković, objavljenoga 18. studenoga u elektronskom izdanju časopisa za književnost *Kvaka* na poveznici: <http://www.casopiskvaka.com.hr/2017/11/danijela-dekovic-samo-edukacijom.html?m=1>.

Seniorska i planinarsko-ekološka sekcija hrvatskog planinarskog društva Zagreb-Matica organizirale su u prostorijama Društva dana 23. studenoga predavanje pod nazivom *Glagoljica – prvo hrvatsko pismo sastavni je dio europske kulture* koje je održala prof. Vlasta Sabljak. Ovo zanimljivo predavanje dobilo je i glazbeni bonus stoga što je publika imala priliku pogledati i poslušati snimke dviju crkvenih pjesama u izvedbi Mješovitog pjevačkog zbora *Baščina* s koncerta održanog u lipnju 2017. u svečanoj dvorani Muzeja Mimara. Među posjetiteljima smo uočili najglagoljaškije odjevenu planinku, članicu Društva prijatelja glagoljice, profesoricu francuskog i španjolskog jezika, gospođu Dubravku Jakić koja je spremno pozirala za *Novosti*.

Svi koji su željeli doznati nešto više o Augustu Šenoa kao glagoljašu poslušali su predavanje prof. dr. sc. Darka Žubrinića koje je održano u petak, 24. studenoga, u *Kući Šenoa* u Zagrebu. Profesor Žubrinić, jedan od osnivača i predsjednika Društva prijatelja glagoljice, otkrio nam je ovaj malo poznati, ali značajan detalj iz Šenoa života. Posjetitelji su mogli razgledati zapise na glagoljici kojima se Šenoa služio, a potom se zasladiti biskupskim kruhom – kolačem koji je u prvoj polovici 19. stoljeća pekao zagrebački obrtnik i *biskupski sladopek* (slastičar) Alois Šenoa, Augustov otac. Važnost ovoga predavanja prepoznalo je i Radio Sljeme, emitiravši opsežnu najavu kojoj su posvetili dosta medijskoga prostora.

Za ljubitelje Šenoa i glagoljice donosimo još jednu u poslasticu: prof. dr. sc. Žubrinić je na mrežne stranice postavio roman *Čuvaj se senjske ruke* na glagoljici. Oni ambiciozni mogu se odmah primiti čitanja: http://www.croatianhistory.net/etf/senoa_csr01.html.

Dvomjesečnik Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima u Zagrebu, *Marulić*, u petom broju donosi članak Mirne Lipovac, urednice ovih *Novosti*, kojim čitatelje *Marulića* upoznaje sa zbivanjima iz svijeta glagoljice.

Krčki val, mjesečnik za kulturu življenja na otoku Krku, u broju za studeni objavio je drugi od pet članaka iz serije *Glagoljica express* autorice Mirne Lipovac kojima ukratko predstavlja glagoljicu na drugim hrvatskim otocima. Drugi članak odveo je čitatelje *Krčkog vala* na otočić Galevac, koji je toliko malen da ga narod zove *Školjić*. Otočić je smješten pored mjesta Preko na otoku Ugljanu, preko puta Zadra. Naseljen je od 13. stoljeća, a danas se na njemu nalaze crkva i franjevački samostan, kao i omanji muzej u kojem je izložen cijeli niz glagoljskih knjiga i rukopisa koji datiraju iz razdoblja 16. do kraja 19. stoljeća. Tu su i dvije tiskarske preše koje podsjećaju na djelovanje *Katoličke hrvatske tiskarne* od 1930. do 1943. godine te pripadajuće matrice i ostala tiskarska pomagala.

Udruga *Ozana* osnovana je 1991. godine u svrhu poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom i njihovih obitelji, a u njenom radu kao likovna terapeutkinja djeluje i naša članica zlatnih ruku, gđa. Mira Kliček. Udruga i ove godine provodi projekt *Advent u Ozani* kojim, izradom adventskih vijenaca i aranžmana, u kreativnom stvaralaštvu povezuje svoje korisnike, sudionike radionice i prijatelje *Ozane*. Ako netko od vas želi pomoći radu Udruge, može pogledati uratke i naručiti nešto za sebe i svoju obitelj na poveznici: <http://www.udruga-ozana.hr/?p=4394>. Prikupljenim sredstvima Udruga će financirati svoje programe, a jednim će dijelom pokriti troškove režija koji su iznimno veliki u ovo doba godine.

Tijekom studenoga na televiziji se počela emitirati reklama mesne industrije Gavrilović, koja nas vodi kroz ljepote četiriju hrvatskih regija, a završava slikom salama spravljenih po lokalnim recepturama, karakterističnih za te regije. Nova linija proizvoda nazvana je *Croatica premium salame*, a u logotipu je riječ *Croatica* ispisana glagoljicom.

Najave budućih događanja

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* pjevat će na glagoljaškoj misi u nedjelju, 10. prosinca u 18 sati u crkvi sv. Franje Ksaverskoga u Jandrićevoj 21 u Zagrebu. Osim toga, zbor *Baščina* pjevat će i na pozornici na Trgu bana Josipa Jelačića u srijedu 20. prosinca u 19 sati, u sklopu manifestacije *Advent u srcu Zagreba*. Nemojte propustiti ove glazbene užitke!

Četvrta mjesečna tribina iz projekta *Hrvatska glagoljaška baština*, posljednja u ovoj kalendarskoj godini, održat će se u srijedu 13. prosinca s početkom u 19 sati u Dvorani II Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u Zagrebu, Kaptol 29 a. Predavač je dr. sc. Filip Cvitić, a predavanje nosi naslov *Učiniti glagoljicu vidljivom*.

Podsjećamo da će se na sâm Božić navršiti 115. obljetnica smrti Dragutina Antuna Parčića, svestranog glagoljaša kojemu zahvaljujemo na *Misalu po zakonu rimskog dvora* koji je otisnuo glagoljicom i hrvatskim jezikom te time Hrvatima u bogoslužje vratio njihov jezik i pismo. Prošle godine, na dan Parčićeve smrti, biranim ga je riječima na božićnoj misi spomenuo fra Vice Blekić, župnik crkve na zagrebačkom Ksaveru, koji nas je ljetos, nažalost, iznenada napustio. Donosimo fotografije Parčićevog posljednjeg počivališta na najvećem rimskom groblju Campo verano, u zajedničkoj grobnici Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Glagoljica gdje je (ne) očekujemo

Neočekivano, kako to obično biva, na koncertu u *Lisinskom* zatekli smo gospodina Đina Kunjašića. Po zanimanju je magistar elektrotehnike, poslovni čovjek međunarodnoga ugleda, rodom s Korčule. S nama je podijelio zanimljivu crticu iz mladosti. Došavši u Zagreb na studij, na zid svoje sobe u studentskom domu stavio je reprodukciju poznate slike Otona Ivekovića *Dolazak Hrvata na Jadran*, a ispod toga glagoljicom ispisao stihove pjesme *Dalmatino povišću pritrujena*. Ni tada, ranih osamdesetih, nisu izostali zlobni komentari *drugova* o hrvatskom nacionalizmu, ali g. Kunjašić se nije dao smesti. I danas ponosno promiče glagoljicu što pokazuje i ova fotografija.

Do idućeg broja početkom siječnja 2018. godine, srdačno Vas pozdravlja Uredništvo *Novosti*, zahvaljujući Vam što ste nas pratili iz mjeseca u mjesec, želeći Vam blagoslovljen Božić i svako dobro u novoj godini.